

BOTRYTIS CINEREA ZAMBURUG‘IGA QARSHI LABORATORIYA SHAROITIDA FUNGITSIDLARNING TA‘SIRINI O‘RGANISH

Atabaeva Umida Ilhom qizi

Toshkent davlat agrar universiteti tayanch doktoranti

ORCID: 0009-0001-1947-9870

Boqieva Mariyam Bozorovna

Toshkent davlat agrar universiteti tayanch doktoranti,

ORCID: 0009-0008-3998-0727

Annotatsiya. Maqolada pomidorning *Botrytis cinerea* kasalligiga qarshi kimyoviy kurash choralarini laboratoriya sharoitida olib borilgan tajribalar asosida eng samarali fungitsidlar RIDOMIL GOLD MS 68% s.d.g., REVUS TOP 50% sus.k., SIDEI TOP 140 d.k., AFFET 20% sus.k. va KORZAQUIN 62,5 WG s.d.g. ekanligi aniqlangan.

Kalit so‘zlar: preparatlar, pestitsid, fungitsid, zamburug‘, kulrang chirish, kasallik, tarqalish, kimyoviy vosita, samara-dorlik, qarshi kurash, issiqxona, shtamm, koloniya.

Аннотация. В статье представлены результаты лабораторных экспериментов по борьбе с томатом и определены наиболее эффективные фунгициды: РИДОМИЛ ГОЛД МС 68% с.д.г., РЕВУС ТОП 50% сус.к., СИДЕЛИ ТОП 140 д.к., АФФЕТ 20% сус.к. и КОРЗАКИН 62,5 WG с.д.г.

Ключевые слова: препараты, пестицид, фунгицид, гриб, гниль, болезнь, распространение, агент, эффективность, борьба, теплица, штамм, колония.

Abstract. The article presents the results of laboratory experiments on tomato control and identifies the most effective fungicides: RIDOMIL GOLD MS 68% s.d.g., REVUS TOP 50% sus.k., SIDEI TOP 140 d.k., AFFET 20% sus.k. and KORZAKIN 62.5 WG s.d.g.

Keywords: preparations, pesticide, fungicide, fungus, rot, disease, spread, agent, efficiency, control, greenhouse, strain, colony.

Pomidorning *Botrytis cinerea* kasalligiga qarshi kimyoviy kurash choralarini ishlab chiqish bo'yicha tadqiqotlarni kimyoviy preparatlarning samaradorligini laboratoriya sharoitida sinab ko'rishdan boshladik.

O'simliklarda kasallik qo'zg'atuvchi zararli organizmlarning ekin maydonida rivojlanishini zamonaviy fungitsidlar bilan yo'q qilishdan kelib chiqqan holda, pomidorning *Botrytis cinerea* kasalligiga qarshi samarali preparatlarni tanlash va ularni qo'llash me'yorlarini aniqlash hisoblanadi.

Shu boisdan olib borilgan tadqiqotlarimizning asosiy vazifalaridan biri pomidorni *Botrytis cinerea* zamburug'idan himoya qilishda ularga qarshi zamonaviy kimyoviy vositalar-

ning samarasini laboratoriya sharoitida o'rganish hamda yuqori samaradorlarini tanlash edi. Ushbu vazifani bajarishda tajriba uchun laboratoriya sharoitida qog'ozli disk usulidan foydalanildi.

O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligida qo'llash uchun ruxsat etilgan pestitsidlar va agroximikatlarni ro'yxatida 100 dan ortiq fungitsidlardan 7 tasi pomidorning *Botrytis cinerea* kasalligiga qarshi ro'yxatga olingan.

Fungitsidlarning turli xil sarf-me'yorlarda tayyorlangan ishchi eritmalari shindirilgan filtrli qog'oz disklar, sun'iy ozuqa muhitlarida ekilgan *Botrytis cinerea* zamburug'i mavjud Petri idishchalariga joylandi hamda idishchalar termostatda 22°C

1-jadval

Qo'llanilgan fungitsidlarning tavsiya etilgan me'yorlarining *Botrytis cinerea* zamburug'i sof kulturalarining rivojlanishiga ta'siri (o'sishni cheklash zonasi, mm.).

(Laboratoriya tajribasi, ToshDAU "Qishloq xo'jaligi fitopatologiyasi va agrobiotexnologiyasi" kafedrası 2024–2025 yy)

<i>Botrytis cinerea</i>		Fungitsidlar					
Shtamm raqami	Ajratilgan pomidor navi	RIDOMIL GOLD MS 68% s.d.g.	REVUS TOP 50% sus.k.	KORZAQUIN 62,5 WG s.d.g.	SIDEI TOP 140 d.k.	AFFET 20% sus.k.	Nazorat (suv)
		Koloniyaning o'sishini cheklash zonasi, mm					
45	Yusuf F1	1	3	4	3	5	–
48	O'zbekistan	2	3	5	6	4	–
33	Lodjeyn F1	1	5	4	4	6	–
27	TMK–22	1	4	6	5	5	–

da 48 soat saqlandi. Bunda *Botrytis cinerea* zamburug‘ining koloniyalarining o‘shishiga kimyoviy preparatlarning ta’siri kuzatib borildi (1-jadval).

Laboratoriya tajribalarimiz davomida ishlab chiqarishda *Botrytis cinerea* kasalligiga qarshi qo‘llanilayotgan preparatlardan **SHAVIT F 72% s.e.g.**, (2,0–2,5 kg/ga.) (**TEM: Folpet+triadimenol**), **KORZAQUIN 62,5 WG s.d.g.**, (2,0–2,5 kg/ga.) (**TEM: Fludioksonil+siprodinil**), **AFFET 20% sus.k.**, (1,75 l/ga.) (**TEM: Pentiopirad**), **RIDOMIL GOLD MS 68% s.d.g.** (2,5 kg/ga.) (**TEM: Mankotseb+metalaksil M**), **REVUS TOP 50% sus.k.** (0,6 l/ga.) (**TEM: Mandipropamid+difenokonazol**), **SIDELI TOP 140 d.k.** (0,7–0,9 l/ga.) (**TEM: Difenokonazol+siflufenamid**), va **KVADRI 25% sus.k.** (0,4–0,6 l/ga.) (**TEM: Azoksistrobin**) kabi fungitsidlari tajribada sinaldi.

Nazorat variantida suvdan foydalanildi. Laboratoriya tajribalarini bajarishda pomidorning “Yusuf F1” navidan ajratib

olingan 45, “Uzbekistan” navidan ajratilgan 48, “Lodjeyn F1” navidan ajratilgan 33, “TMK–22” navidan ajratilgan 27 – shtammlar test kultura sifatida olindi.

Laboratoriya sharoitida olib borilgan tajribalar asosida eng samarali fungitsidlari RIDOMIL GOLD MS 68% s.d.g., REVUS TOP 50% sus.k., SIDELI TOP 140 d.k., AFFET 20% sus.k. va KORZAQUIN 62,5 WG s.d.g. ekanligi aniqlandi.

Har xil shtammlar bo‘yicha taqqoslanganda, “Lodjeyn F1” navidan ajratilgan 33–shtamm koloniyalarining o‘shishiga nazorat variantidan tashqari barcha fungitsidlari yaxshi ta’sir ko‘rsatib, 1 mm. dan 6 mm. gacha koloniyalarning o‘shishini chekladi.

Laboratoriya tajribalarida tanlangan fungitsidlarni issiqxona tajribalarida sinash uchun quyidagi: RIDOMIL GOLD MS 68% s.d.g., REVUS TOP 50% sus.k., SIDELI TOP 140 d.k., AFFET 20% sus.k. va KORZAQUIN 62,5 WG s.d.g. preparatlarni qo‘llanishi rejalashtirildi.

ADABIYOTLAR:

1. Бойкова И.В., Козлова Е.Г., Анисимова О.С., Кононенко А.В. Индотсид и Гербен перспективные биопрепараты для закрытого грунта //Ж. Защита и карантин растений. Москва, 2007. №12.- С. 40-41.
2. Кимсанбаев Х.Х., Кадирходжаев А., Зуев В., Сулаймонов Б.А. Вредители и болезни паслёновых овощных культур и меры борьбы с ними. –Учеб. пос., 2006. – 145 с.
3. Ҳасанов Б.А., Очилов Р.О., Гулмуродов Р.А. Сабзавот, картошка ҳамда полиз экинларининг касалликлари ва уларга қарши кураш. Тошкент: “Виза Принт”, 2009. Б. 25-27.
4. Шкаликов В.А. Защита растений от болезней / В.А. Шкаликов, Белошапкина О.О., Букреев Д.Д. [и.др.] М.: Колос С, 2010. – 404 с.
5. Шкаликов В.А., Белошапкина О.О., Букреев Д.Д. Защита растений от болезней, 2-е изд., испр. и доп. - М.: Колос, 2003. – 255 с.
6. Cote M.J., Tardif M.C., Meldrum, A.J. Identification of *Monilinia fructigena*, *M. fruticola*, *M. laxa*, and *Monilia polystroma* on inoculated and naturally infected fruit using multiplex PCR. Plant Dis. 2004. 88: pp. 1219-1225.
7. Lyan Ye., Alimuhammedov S.A., Holdorov M. Issiqxonalarda sabzavot yetishtirish // “O‘zbekiston qishloq xo‘jaligi” jurnali.- 2016.- №1.- 58-59-b.
8. www.worldwidescience.org/topicpages/p/pepper.2014-01-01.
9. www.worldwidescience.org/topicpages/p/pepper.2018-01-01..